

דהיינו אחר י"ו ניסן שלא יאכל מהם ומספק אין לאסור כל השעורים כיון דרוב השעורים נזרעו קודם י"ו ניסן וכן כתב התרומה שם (פי' מקא) ח"ל ומה שזנו קונים שכן מן הגרים ואין לנו מושגים לחדש שמה השעורים לא השרישו קודם העומר אומר רמב"ה (פי' מקא) דמכין ארובא דשכר עשו משעורים שהשרישו קודם העומר אי נמי משנים מיושנים משנתיים והוא ליה ספק ספיקא ומיעוטא דמיעוטא ולא חיישינן. והגהות מיימון כתבו בפרק (י"א) [י'] מהלכות מאלכות אסורות (אות ג) נשס ספר מצוות (לאין קמ"ד) שהשיב ר"י ט' דמספיקא אין לאסור דרוב מאלכות שלנו נזרעות ונשרשות [קודם העומר] ו' ובטרמיניא"ה זורעים שולח שועל אחר הפסח מכל מקום כיון שאין דלתות המדינה נעולות וכול להביא שם ממקומות אחרים שזמן זורעים קודם הפסח מותר אכן ה"ס היה נוהג להחמיר על עצמו שלא לאכול שעורים לפי שזמן נזרעות אסור הפסח או לפי [מנין] סמוך מאוד ואפילו לפי חומרא זו בין פסח לקציר שעורים מותר לאכול מהם עכ"ל (א):

[בדק הבית] ותרומת הדרש כתב ברין זה בסימן (קצב) [קצא] [נד כאן]:

היה פירוש שהקרקע היתה עדין קשה מקרירות וזמן הסורף ולא יכלו לזרוע וכו' אבל בפסקיו (שם) חזר וז"ל אסור בשל גרים אלא בערלה וכלאים אבל בחדש כח כחם אסור ומשמע דלוי דאסור אסור אלא בשל ישראל וכלאי למתוה טובא אדברי רבינו שלא שם לנו לדבריו שנפקדו וזוילי שלפי שראה שכן היה נוהג לאסור כמו שכתב במשנה לכן עלה דעתו שחשובה זו עיקר דלא כפסקיו אבל אין זה כלום דאף על פי דהחמיר לעצמו אפילו הכי לאחריס אין להורות אלא כפי העולה מן הסוגיא והנה להם לישראל אם אינן נביאים הם בני נביאים ועד נראה דאפילו הוא פרוש ומחמיר לעצמו אין לנהוג לאסור אלא ביוצא נביאו אבל אם מיסב בסעודה עם תלמידי חכמים שנהגין היסור אסור לו לנהוג אסור בפניהם ואין לרץ לומר במקום גדולים ממנו והארכמי במשנה יא' נס"ד:

השנים אין לחוש מספק על התבואה לאסרה [כ] שמא לא נשרשה קודם דסמכין ארובא שנשרשת קודם לעומר. ועוד שהוא ספק ספיקא שמא היא מתבואת שנה שעברה. ואפילו היא מתבואת שנה זו שמא נשרשה לפני העומר. ועתה לפני הפסח נתתי אל לבי יען (ג) שימי עיניי הגוים היו בפרוס הפסח (ד) וגם [ה] עת הגריד [כ] היה ולא יכלו לחרוש ומיעוטא דמיעוטא זרעו לפני הפסח. ולא מלאני לבי לאסור אולי לא ישמעו לי. ואני משיב לשואלים דרשו מאת עובדי האדמה (ה) אם יאמרו שהרוב נשרש לפני הפסח מותר ואם לאו אסור. וגם אני זכור מנעורי פעמיים ושלש שימי עיניי הגוים היו בפרוס הפסח שרבותי נהגו איסור אבל לא הורו הלכה למעשה לאיסור. (ו) ואהא סמכין ואיני מורה איסור דמוטב שיהו שוגגין ואל יהו מזידין (שבת קמח). והחרד יפרוש עד כאן: ד (ו) תבואה שנזרעה אחר העומר וקצרה וזרעה ובשעת העומר היתה תחת הקרקע (ז) ולא התחילה עדיין לישרש (ט) מיבעיא אם העומר

ד תבואה שנזרעה אחר העומר וקצרה וכו' מיבעיא אם העומר שתירה וכו'. נפרק הזהב (כ"מ ט): ובמנחות פרק רבי ישמעאל (טו). ופירש רש"י כמאן דשדו כדלא דמיין ושרינה עומר דהא דלמין שאס לא השרישו אסורים עד שיטא העומר הנא בגדוליהן מיירי או דילמא בטלינהו אגב ארעא וכי לקיט להו כגידולין דמו יד':

דרכי משה

לא יפרשו דהואיל ורוב שתייתם הוא שכר קשה להפרישן אמנם אם רוב שתיית המדינה הוא יין ואינן צריכים לשותת שכר מותר להפרישן ולהורות לאיסור היכא דליכא אלא חדא ספיקא שמא של אשתקד הם ומצוה למחות בהן בהמתן עד כאן לשונו:

רצג (א) כתב בתרומת הדרש סימן קצ"א דהיכא דאירע שהשלג והכפור היו עד הפסח ובכל הסביבות שמביאים משם תבואה היה השלג וקרח ורוב שתייתם שכר אז צריך כל חדר להחמיר על עצמו אבל לא יורה לאסור דמוטב שיהו שוגגין ואל יהו מזידין דודאי

פרישה

הימה יבש מחמת הסורף והקרח: (ה) אם יאסרו שהרוב נשרש לפני הפסח. משמע דוקא שהרוב נשרש אבל מפנה על מפנה לא ולא אמרינן דאף אם הוא מפנה על מפנה מכל מקום ספק ספיקא הוא כדלפיל אי נמי יש לומר דנקט רוב משום דלוי אפשר לנמס ולדע אם הוא מפנה על מפנה אם לא שהרוב נשרש קודם הפסח דלוי הוא מיכר לעמים וק"ל: (ו) ואהא סמכין. פירוש סומך אי ורמתי: (ז) תבואה שנזרעה אחר העומר. שאין לה היסור עד שנה הבאה: (ח) ולא התחילה עדיין לשרש. שאם התחילה לשרש היה זה העומר השני מפריה ואם נגדוליהן: (ט) מיבעיא אם העומר וכו'. פירוש ללקוט המסכה ענינה מתוך

(ג) שימי עיניי העכו"ם היו בפרוס הפסח. פרוס הפסח פירש בערוך (עף פרט) הוא ט"ו יום קודם פסח וימי עיניי העכו"ם דרכם להיות הרבה קודם פסח ואומה שנה לא היו כי אם ט"ו יום לפני פסח וזרין לומר דהיא ידוע דאין העכו"ם נגילין למרוש בזמן כזה (וגור אריה נפרש ירל פירש פרוס הפסח כמו אמנע הפסח היינו יום ג' עיין שם נד כעס חיה ולשהי ק יג). עד כאן המניה: (ד) וגם עת הגריד היה. שם נחשונה כתוב סגריד והוא לשון דלף טורד כיוס סגריד משלי כ"ו (פסוק טו) והוא לשון נשס ולגריסא שכתב רבינו עת הגריד היה שהוא לשון יבש קשה מה זה שכתב ולא יוכלו למרוש וכו' אדרבה אם הארץ יבשה טוב הוא למרוש דוחק לומר שרלה לומר שהארץ

דרישה

[כ] שמא לא נשרשה קודם דסמכין. וכן כתב בסמ"ג בשם ר"י שאין לחוש מספק וכתב וכלומבריא"ה רובן זורעין שכולת שועל אחר הפסח אף על פי כן מאחר שאין דלתות המדינות נעולות ויכול להביא שם ממקומות שרובן זורעין קודם הפסח ומותר עכ"ל וכן כתב רמ"א (סי' ע"ש) ואפילו להמחמירין בין פסח לקציר שעורים מותר לאכול מהם ועיין מה שכתב תרומת הדרש סימן (קצ"ה) [קצ"א] היכא דאירע שהשלג הכפור הוא עד הפסח והביאו רמ"א ברג"ה בשולחן ערוך (שם) ע"ש. עד כאן המניה:

חדושי הגהות

רצג [ה] הפרישה כתב דיותר נכון לגרוס וגם עת סגריד היה מלשון דלף טורד כיוס סגריד (משלי כ"ו) וז"ה שם נמשוה:

הגהות והערות

כאן (אות ד) שכתב שכתובה כתוב "עת סגריד", אבל בספרים שלפנינו הגי' עת הגריד: [ג] הגור אריה כתבה על הפסוק "כעת חיה הגהה כן לשרה אשתך" (בראשית יח י') ולא על הפסוק המובא כאן "כעת חיה ולשרה כן" (שם פסוק יד): [ד] כ"ה ברש"י במנחות אבל בבבא מציעא שם פירש"י "וכקרקע דעלמא דמו ולא שייך עומר בביתו למשרתו" ומשמע מהקצן אורה (מנחות שם ד"ה חיסים) ששתי הלשונות עולים לפירוש אחר:

[ט] ובסמ"ג הגי' ר' יצחק ב"ר שמואל: י' הגהת המור וקציעה כח"י: [א] ועיין בשו"ת הבי"ח החדשות סימנים סב, מה, מט. ועיי"ש עוד מה השיבו עליו בני דורו: יב [כ"ה בתשובת הרא"ש ובדפוס פי"ב ר' שאקו ובפריד פרישה ובדפוס וילנא. בדפו"ר כ"י ובי"ח הגי' עת הגריד". ובדפוס שו"ת וואדי אל חיגרא"ה וחלק מכת"י הגי' עת סגריד". והמור וקציעה (בכת"י) ג"כ כתב שיש לגרוס "עת הגריד" (ועיין בפרישה

רצד א [ו] כפי תבואו אל הארץ וגו' כל הנוטע וכו' עד כולם חייבין בערלה וספורים מרבעי. אינא למטה דמקוף פרק קמח דערלה (מ"ט) מן ענקולות (פירוש ענינם שלקו קודם שהביאו שלש בשולן) והמלנים והגנים וכו' אסורין בערלה ונאשרה ומזר ומותרין ברבעי והטעם כולן אסורות (פירוש מן ערלה מן ברבעי) ק' פירשו כל המפרשים דלכא לפרש טעום מותרים ברבעי דלס ק' הוה ליה למללניהו לטעום טהי ענקולות וכו' מד כנא דסלכו אסורים בערלה ומותרין ברבעי אלל כנסן מדקמני ברשא ענקולות וכו' אסורין בערלה ומותרין ברבעי וזמר הכי מי הטעום כולן אסורות אלמא דכולן אסורות מן ערלה מן ברבעי מן מזר מן נאשרה קאמר ורבינו כנס דהיפך דטעום נמי אסורין בערלה ומותרין ברבעי: **וגראה** דעמ ברבעי מדלמתיין נפרק כיצד מברכין (מסמ סוף דף מ') אהא

מתירה כאילו היתה מונחת בכלי או לא:
 ה ותו מיבעיא בשבולת שהביאה שליש קודם העומר ועקרה אחר עומר וחזר ושתלה והוסיפה (י) אם התוספת אוסר העיקר שהותר או לא ותרוייהו לא אפשרטא ולחומרטא:

הלכות ערלה

סימן רצד

פרטי רמזי דיניס המבוארים בזה הסימן

[א] דין גרעני הפרי וקליפתו וכיצא בהם ועלין ולחבין ומי גפנים ואבינות ותמרות וקפריסין לענין ערלה ולענין רבעי: [ז] שני ערלה פעמים שהם פחות משלושה פעמים שהם יותר: [ח] אימתי יש לפירות האילן דין רבעי: [י] פירות רבעי נפרין אחר שיגמרו רחלשו: [י-א] שיעור פדיון פירות רבעי והברכה ואם נהג בכל מקום ובכל זמן ובכל אילן: [י-ב] ערלה נהגת בכל מקום ובכל זמן ואפילו בשל גוי חרין ספק ערלה: [יא] חביט יין או ענבים שנמצאו טמנים בכרם שהוא ערלה: [יב] דין נוטע פרי או יחור של ערלה: [יג] דין ישראל וגוי שיש להם שותפות באילני ערלה: [יד] דין מרכיב ומברך לענין ערלה: [טז] דין כרמים שעובדי אדמה מברכים בכל שנה: [יז] אילן שנקצץ חזור וגדל מהשורש: [יט] אילן שעקרו הרוח או שטפו נהר ותשרש במקום אחר אם חייב במקום אחר: [כא] אילן שאינו גבה ספה אם חייב בערלה לעולם: [כב] אילן זקן ובו פירות ועקר ושתלו במקום אחר או שהרכיב ענף מלא פירות באילן אחר: [כג] הנוטע עץ מאכל ואין דעתו לצורך אכילה או שנטעו לצורך אכילה ואחר כך חשב עליו לדברם אחרים: [כד] הנוטע לצורך מצוה חייב: [כה-כו] הנוטע בתוך שלו לצורך רבים או ברשות הרבים לצורך עצמו: [כז-כח] נוטע גדלן או נכרי או נוטע בבית או על הגג או בספינה או בעצץ או שעלה מאליו:

ה ותו מיבעיא בשבולת שהביאה שליש קודם לעומר ועקרה וכו'. גם זה שם נפרק רמי ישמעאל (שם): סח:
רצד פרטי רמזי דיניס המחודשים המבוארים בזה הסימן
 [ו] כיצד מותר למדות פירות נטע רבעי במחבור: תימא על מי שכתב שלחלל נטע רבעי יכיא ד' אשכולות מר' רוחות הכרם וא' מאמצע ושיאמר החילול ג' פעמים: תימא על מה שכתב החכם בפדיון נטע רבעי מההוא דערבין שקול ד' וחי ושדיטו בגורא: סה פירות נטע רבעי או חללן מותר לאכלן מיד: [יד] מותר לומר לגוי בשני ערלה עבוד כרמי ותסול פירותיה ותן לי כרסן שעברו עליה ג' שנים ואעברתה ואטול פירותיה: [טז] יש מרכיב שהוא חייב בערלה ויש מרכיב שהוא פסול: [כב] היאך משערים לידע אם תוסף מאתיים: [כז] יישוב קשיות שהקשה רבינו שמשון על הירושלמי כדן נוטע לרבים או ברשות הרבים: [כח] אימתי העלה מאליו חייב: [כח] גוי שהיה מוכר פירות בשוק ואמר של ערלה הן של נטע רבעי הן:

א ערלה וכו' תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וגו' כל הנוטע עץ מאכל מונה לו שלש שנים מעת נטיעתו וכו' הפירות שיהיו בו תוך ג' שנים כולם אסורים בהנאה לעולם. ומה שכתב שמונה לו משעם נטיעתן פשוט פירושלמי פרק קמח דערלה (ה"ט א): ופ"ש שכד הפירות אסורים בהנאה לעולם. בסוף פרק ג' דקידושין (ט): יליף מקראי דערלה אסוריה שהנאה והן לה פדיון חסו

א וכו' תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פרו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל (ויקרא י"ג). כל הנוטע עץ מאכל מונה לו שלש שנים מעת נטיעתו. וכל הפירות שיהיו בו תוך שלש שנים (ב) כולם אסורין בהנאה (ג) לעולם בין עיקר הפרי (ג) בין הגרעינין בין הקליפין כגון קליפי

שומר לטעם כלומר דלית ימכר על ידי פדיון כמו נטע רבעי: **ופ"ש** בין עיקר הפרי בין הגרעינין בין הקליפין וכו'. משנה נפרק קמח דערלה (מ"ט) ענקולות והמלנים והגנים והגנים קליפי רימון והגן שלו קליפי גאונים והגרעינין אסורים בערלה ומותרים ברבעי והטעום כולם אסורות ופירש בירושלמי (שם ה"ה) ענקולות ענינם דלקו פלמיהון וכתב הר"ש (הלכות קטנות ערלה פ"ו) פירוש שלקו עד שלא הביאו שלש וכו' אומרים משהביאו שלש ג'. וכתב עוד והגרעינין גרעין של כל פרי אסורים בערלה דרשין (מסמ לו): אם פרו אם הטעל לפרי ומותרים ברבעי דמיא (ירושלמי שם) פרי אמה פודה ולי אמה פודה לא חסר ולא פגין ד'. והטעום נפרק כיצד מברכין (מסמ מ): מד אמר פמרי דדקי פמרים שהרום משיכן ומד אמר טעלי כומרא פמרים שאינם מתבשלים בלילן ומומרים אוחס מתבשלים להפסמם ויחיו

x and
 g
 5
 called
 4
 5
 15
 15

פרישה

הקרקע ולאכלה דהא דלמתיין שטס לא השרישו אסורים עד שיטל העומר כהא בעיהותין ליידי או דלמא בעיניהו אנג ארעא וכו' לקיט לכו בעיהותין דמי. רש"י. ורלה למר כיון שכבר היו נאסור אלל שאינם אסורים כגון שזרעו קודם העומר ותקצרו וכו' פשיטא שכן מותרין. פרק רמי ישמעאל ממנאות דף ס"ט ושההבן סוף הפרק: (י) אם התוספת אוסר היעקר או לא. פירוש ולס לית אסור גם התוספת מותר כיון דכבר השרישה וגולה שליש קודם העומר דלס לא ק' קשה הא לי אפשר

לפרש זה מזה דלמן למר דמכרז דמי הטוספס יהיס אסור דלמן עין אסור נאדס דהא סופו יהיס מותר לשנה הנאה על כל פנים כשיעמר עליו העומר:
רצד (ב) כולם אסורים בהנאה. דכמי בערלה לא יאכל (מ"ד) מסמ ה"ז"ד) דמשמע אסור הנאה (פסחים כ"א):
 (ג) לעולם. ר"ל אפילו לאחר ג' שנים וגם אין להם פדיון: (ג) בין הגרעינין בין הקליפין. דכמי אם פרו אם הטעל לפרי:

הגהות והערות

(כביאורו ס"ק א) שמקורו הוא בתורת כהנים (קדושים פ"ג) וכו' כראש השנה ט' י'. [ב] צ"ע דבקדושין (נו): ילפינן לה מיערלתם ערלתו (ועיינו לגמ' זו הבאר הגולה (ס"ק"ב) וכביאור הגרי"א (ס"ק ב) ובפסחים (כב): מבאר הגמרא שזרע א"א ללמדו זאת מילא יאכלי. אמנם בפירוש הרי"ח (הגורמים י"ט תשנ"א) מבאר דלמסקנת הגמרא שפיר ילפינן לה מילא יאכלי: [ג] וי"א וכו'. תרווייהו בירושלמי. מעניי יז"ט (שם אות ק). וכו' להדיא בבית כאן: [ד] הרמב"ם בפירוש המשנה (פ"א הי"ח) כתב שאין בהם רבעי שהם כמעשה שני ולא יתקשר בו אלא פרי הראוי לאכילה ומבאר התוספות י"ט שם (ר"ח

טן רש"י שם נודס בגמרא יהוסיפה משהו מהו' וכתב ע"ז השטמ"ק (אות ד) יהוסיפה פירש"י כל שהוא אבל הוסיפה רוב פשיטא ולא מבטל עיקר לגדולין אבל כל שהוא בטל וא"ת דבר שיש לו פתירים הוא ואמאי בטל תוצרין לחלק בין שאר בטולין לביטול דגדולין? וע"ז ק"ן אורה (נדרים נט): ר"ח (הדדן). **רצד** [א] שם בירושלמי הגירסא: ערלה מאימתי הוא מנה לו משעת נטיעתו. וכתב ע"ז הרוב"ז שהגרי"א בכ"ק מפק לחיבת ערלה ומאימתי הוא מנה לה קאי אולעיל שרן בהרכבת אילן מאכל באילן סרק. וגם הפני משה מפרש שקאי אולעיל (למרות שאינו מניה כהגרי"א). ועל דין דין כתב הגרי"א

ט / ויט

יט אֶת־חֻקְתֵי תִשְׁמְרוּ בְהַמְתָּךְ לֹא־תִרְבִּיעַ כְּלָאִים שְׂדֵךְ
 לֹא־תִזְרַע כְּלָאִים וּבְגָד כְּלָאִים שֶׁעָטְנָו לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ:
 כ וְאִישׁ כִּי־יִשְׁכַּב אֶת־אִשֶּׁה שִׁכְבַת־זָרַע וְהוּא שִׁפְחָה
 נִחְרַפְתָּ לְאִישׁ וְהַפְדָּה לֹא נִפְדָּתָה אוֹ חִפְשָׁה לֹא נִתְּן־לָהּ
 כא בְּקֶרֶת תְּהִיָּה לֹא יוֹמְתוּ כִּי־לֹא חִפְשָׁה: וְהִבִּיא אֶת־אֲשָׁמוֹ
 כב לַיהוָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֵיל אֲשֶׁם: וְכִפַּר עָלָיו הַכֹּהֵן
 בְּאֵיל הָאֲשֶׁם לִפְנֵי יְהוָה עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח
 לוֹ מִחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא:

שלישי כג וְכִי־תִבְאוּ אֶל־הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶם כָּל־עֵץ מֵאֲכָל וְעַרְלַתֶם
 עַרְלַתוֹ אֶת־פְּרִיֹו שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֵרְלִים לֹא יֵאָכֵל:
 כד וּבִשְׁנֵה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל־פְּרִיֹו קֹדֶשׁ הַלְוִלִים לַיהוָה:
 כה וּבִשְׁנֵה הַחֲמִישִׁת תֹּאכְלוּ אֶת־פְּרִיֹו לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ
 כו אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: לֹא תֹאכְלוּ עַל־הַדָּם לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא

יט ית קמי תטרון בעירך לא תרביע ערובין חקלקר לא תזרע ערובין ונתן ארי ישכוב עם אתתא שכבת זרע והיא אמתא אחידא לגבר ואתפרסא לא אתפריקת בכספא או חרותא לא אתיהיבת לה בשטר בקרתא לא לא יומתון ארי לא אתחררת. ית אשמה קדם יי לתרע משקן ומטא דבר לאשמה: כד וכפיר עלהי קטא בדכרא דאשמה קדם יי על חובתה דב וישתבק לה מחובתה דה כג וארי תעלון לארעא ותצטון כל איל דמיכל ותרחקון רחקא ית אבה תלה שניו יהי לכון מרחק לאבדא לא יתאכל: כד ובשתא רביעתא ית אבה קדש תשבחון קדם יי: כה ובשתא חמשותא תיכלון ית אבה לאסבטא לכון עללתה אנא יי אלהבון: לא תיכלון על דמא לא תנחשו ולא

כ"ט

קידושיה קידושין וחייבין מיתה (ת"כ ס"ה): (כב) ונסלח לו מחטאתו אשר חטא. לרבות את המזיד כשוגג (ת"כ ס"ז; כריתות ט:). (כג) וערלתם ערלתם. ואשמתם אשמיממו. יהא אטוס ונסתם מליהנות ממט: שלש שנים יהיה לכם ערלים. מאימתי מונה לו, משעת נטיעתו (ת"כ פרשתא ג"ג) יכול אם הגיש לזה שלש שנים יהא מותר, ת"ל יהיה, בהוייתו יהא (ס"ד): (כד) יהיה כל פרוי קדש. כמעשר שני (קידושין נ"ד): שכתוב בו וכל מעשר הארץ וגו' קדש לה' (להגן ט"ז) מה מעשר שני אינו נאכל חוץ לחומת ירושלים אלא בפדיון אף זה ק"ו. והכר זה הענין לה הוא, שנושאו שם לשבח ולהלל לשמים (ת"כ ס"ט; ברכות לה:). (כה) להוסיף לכם תבואתו. המלוה הזאת ששמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו, שבכרתה אינו נכרך לכם פירות הנטיעות. היה רבי עקיבא אומר דברה תורה כנגד יצר הרע, שלא יחשב אדם הרי ארבע שנים אני מלעטר בו חנם, לפיכך נאמר להוסיף לכם תבואתו (ת"כ ס"ז): אני ה' אני ה' המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתו: (כו) לא תאכלו על הדם. להרבה פנים נדרש בסנהדרין (ס"ג; ת"כ פרק ו"א) אזוהרה שלא יוכל הכהן קדשים לפני זריקת דמים, ואזוהרה לאוכל מזהמת חולין טרם שתלא נפשה ועד הרבה: לא תנחשו. כגון אלו המנחשין בחולדה ובפופות (ת"כ ס"ג) פשוט נמלה

(יט) את חקתי תשמרו. ואלו הן בהמתך לא תרביע בלאים וגו'. חקיס אלו גזרות מלך שאין טעם לדבר: ובגד בלאים. למה נאמר, לפי שנה' לא תלבש שעטנז למר ופסחים יחדו (דברים כ"ב) יכול לא ילבש גיזי למר ואיני פשתן, ת"ל בגד. מנין לרבות הלכדים, ת"ל שעטנז, דבר שהוא שוע טווי וגו' (ת"כ פרק ד"יח). ואומר אני נח לשון דבר הנמלט וזוהר זה עם זה לחברו, מיטע"ר בלע"ז, כמו חזיון לגאזי דאית בהון (מו"ק י"ב): שאנו מפרשין לשון כמוש, פליטער"א. ולשון שעטנז פי' מנחס מהכרת למר ופסחים: (כ) נחרפת לאיש. מיופדת ומיוחדת לאיש ואינו יודע לו דמיון במקרא ובשפחה כנענית שחזיה שפחה וחז"י בת חורין המאורסת לעבד עברי שמתר בשפחה הכתוב מדבר (ת"כ פרק י"ב; כריתות י"א). והפדה לא נפרדתה. פדויה וחז"ה פדויה. וססת פדיון בכסף (ת"כ ס"ג): או חפשה. בשטר (ס"ט): בקרת תהיה. יש על בית דין לבקר הדבר שלא לחייבה מיתה, כי לא חפשה, ואין קידושיה קידושין גמורין. ורבותינו למדו מכאן שהיא במלקות, תהא בקריאה, שהדיינים המלקין קורין על הלוקה אם לא תשמור לעשות וגו' והפלא ה' את מכותך וגו' (דברים כ"ח: נח"ט): תהיה. היא לוקה ולא הוא (ת"כ ס"ד; כריתות ס"ז): כי לא חפשה. לפיכך אין חייב עליה מיתה שאין קידושיה קידושין, הא אם חופשה

Ramban clarifies the above point. God surely has reasons, but since man cannot know them, he cannot feel the same satisfaction in performing these decrees that he has when he performs precepts that he feels he understands. In the case of *kill'ayim*, Ramban offers a reason. God created the world with certain distinct species, and His wisdom decreed that these species remain intact and unadulterated. For man to take it upon himself to alter the order of Creation suggests a lack of faith in God's plan. Moreover, each species on earth is directed by a Heavenly force, so that the earthly species represent profound spiritual forces. To tamper with them is to cause harm that earth-bound man cannot fathom.

It should be noted that these laws of mixtures are limited to specific matters, and do not limit the infinite number of alloys and combinations that are so much a part of modern life. To the contrary, man is duty bound to improve the world and, in a sense, "complete" the work of Creation.

others as you love yourself. Just as you love yourself instinctively, without looking for reasons, so you should love others, even without reasons."

How to love another.
 HaKsav V'HaKabbalah offers a list of realistic examples of how one can fulfill this commandment in ways that are possible: (a) Your affection for others should be real, not feigned. (b) Always treat others with respect. (c) Always seek the best for them. (d) Join in their pain. (e) Greet them with friendliness. (f) Give them the benefit of the doubt. (g) Assist them physically, even in matters that are not very difficult. (h) Be ready to assist with small or moderate loans and gifts. (i) Do not consider yourself better than them.
 19. *Kill'ayim/Forbidden mixtures.* The prohibitions not to crossbreed or to wear mixtures of wool and linen are the quintessential *חוקים*, decrees, i.e., commands of the King for which man knows no reasons (*Rashi*).

ראים לאכלה ה' עכ"ל: ומ"ש רבינו כולם חייבים בערלה ופסורים מרבעי. נראה שחזר לכל מה שהזכיר אפילו לפניו וממרים שאינם מתכשלים שגם הם מותרים ברבעי וכן משמע מדדרישין פרי אמה פודה ואי אמה פודה לא טסר ולא פנין ולפי זה הא דמתן הנובלות כולם אסורות בערלה קאמר ולא ברבעי אבל הרמב"ם פירש (פלה פ"א מ"ח) הנובלות אסורות בכל אף ברבעי:

ב ומ"ש אב"י העלים והדורבים ומי גפנים מותרים. משנה שם (מ"ז):

ג האביונות והתפרות ש' צ"ף חייבים בערלה במה דברים אמורים בארץ ישראל

אגוזים והרימונים והגן שלהם. והזגין והגרעינין של הענבים. והתמד העשוי מהן. והפגים והתמרים שאינם מתכשלים. והענבים שלקו ואין נגמרין בבישולן. כולם חייבין בערלה (ד) ופטורין מרבעי: ב אבל העלין והלולבין ומי הגפנים פירוש כשחותכין הגפן נוטף ממנו כמו מים מותרין משום ערלה: ג (ה) האביונות יא והתפרות (ו) של צלף חייבין בערלה. כמה דברים

דמתן (סג) על הנובלות מנך שהכל דקא סלקא דמתן דפליגי אמוראי חד אמר טשלי כמרא זן ופירש הר"ר שמשון (דמאי פ"א מ"א ד"ה נובלות) תמרים שלא יתכשלו באין לעולם ותולשין אותן ומניחין אותן בעפר זה על זה להכשיל וחד אמר תמרי דיקא פירוש שהרום משרין ופרין למאן דאמר תמרי דיקא טרא פרי העץ בעי לנרובי שהרי לא נשתנו לקלקל הן ומסיק אלא בהך נובלות סתמא דחנן מנך עליו שהכל כולי עלמא לא פליגי דטשלי כמרא הוא כי פליגי נובלות תמרה דחנן ברש דמאי (פ"א מ"א) הקלין שדמאי שהקילו חכמים דהלוקחן מעס הארץ אינו לרך לעשן דכיון דאין חסודין אין עס הארץ חס עליהם וקא חשיב נובלות תמרה החס פליגי זה חד אמר טשלי כמרא וחד אמר תמרי דיקא והשתא סברא ליה לרבינו כיון דתמרי דיקא כולי עלמא לא פליגי דמנך עליהו טרא פרי העץ אס כן הא דמתן הכא והנובלות כולן אסורות אף משום רבעי בעל כרחך דהאי נובלות סתמא לא מיירי אלא בתמרי דיקא דכיון דחשיב פירי דמנך עליה טרא פרי העץ חשיב נמי פירי לענין רבעי אבל טשלי כמרא כולי עלמא לא פליגי דפטורים מרבעי דלא חשיב פירי מדלא מנך עליו טרא פרי העץ אלא שהכל: ופ"ע"ד נראה דנרובי הוא שהרי הגאונים גבי לץ חלאו זה מה מדלגדי ערלה לאו פירא הוא לגבי

נראה נמי לאו פירא הוא ולא מנכרין עליה טרא פרי העץ דכחכב הר"ף ברש פרק כ"ד מנכרין (ו.) אמר רב יהודה אמר רב לץ של ערלה נחוק לארץ זורק את האביונות ו' ואוכל את הקפריסין ומסיק דסבר כרבי עקיבא דאמר אין מתעשר אלא אביונות נלבד מפני שהן פרי והא דלא קאמר הלכה כרבי עקיבא משום דהוה משמע דהלכה כמותו אפילו בארץ ישראל קא משמע לן כל המיקל בארץ הלכה כמותו נחובה לארץ רבינא אשכחיה למר בר רב אשי דקא זרק אביונות דערלה ואכל קפריסין אמר ליה כמאן כרבי עקיבא כל המיקל בארץ הלכה כמותו

ברכה נמי לאו פירא הוא ולא מנכרין עליה טרא פרי העץ דכחכב הר"ף ברש פרק כ"ד מנכרין (הה) ולכך כחז רבינו החמרים שאין מתכשלין כלומר שדרכן שאינן מתכשלים לעולם דהיינו טשלי כמרא פטורין מרבעי ולא היה לרך לפרש דתמרי דיקא חייבין ברבעי משום דדבר פשוט הוא דפרי גמור הוא ועוד דנשמע ממילא מדיוקא מדלא קא פטרינן מרבעי אלא תמרים שאינן מתכשלים אלמא דתמרי דיקא דעדיפא מינייהו חייבין ברבעי דאם לא כן הוה ליה לאשמועינן רבנא דאפילו תמרי דיקא פטורין מרבעי כל שכן טשלי כמרא ונראה דהרמב"ם דכתב בסוף פרק ט' דהלכות מעשר שני (הלכה יג) נכנס כלשון המשנה והנובלות כולן אסורות לא קאמר אלא בתמרי דיקא דאילו טשלי כמרא אין פירי ואין חייבין ברבעי ולא פליגי רבינו והרמב"ם מה כלל אבל דם יוסף עלה על דעתו דהרמב"ם מחייב ברבעי תמרים שאינן מתכשלין ורבינו פליג עליה וכן כתב בשולחן ערוך (פ"א) שמי סברות מה ו' ולפ"ד נראה דלא דק דליכא פלוגתא בהא דפשיטא דאינו חייב ברבעי אלא תמרי דיקא אבל תמרים שאינן מתכשלין פטורין מרבעי ט' ואמוראי לא פליגי אלא נובלות תמרה דמאי ואיכא למאן דאמר דתמרי דיקא כיון דאין משותפת רוב הפקר הילכך פטורין מן הדמאי וכן פירש הרמב"ם נמשנה ריש דמאי וכן פסק רש"י פרק י"ג מהלכות מעשר (הלכה ה) ח"ל ונובלות תמרה והן שפדין לא הטילו שאור פירוש דרכן של תמרים שיחפחו כלחם חמץ בעת הבישול ואילו הרום השירן עמד שלא הטילו שאור לא חשיב אף על פי שנקרא פרי כיון דרוב הפקר:

ב ומ"ש והגין ש"הם. כלומר של רימונים וכן הוא לשון המשנה קליפי רימון והגין שלו ופירש הר"ש (פ"א מ"ח ד"ה והגין) שהוא הפרח שעל גבי הפטמא: ומ"ש והתמד הנעשה מהן. פירוש שנמן מים על גבי התרומים והגזים יש בהם טעם יין: ומ"ש והפגים. משנה שם והוא פרי שנחלש קודם בישולו ואם לא חלש היה מתכשל: ומ"ש והתמרים שאינן מתכשלין. פירוש מנהג אלו התמרים שאינן מתכשלין באין לעולם והיינו דקרי להו תלמודא טשלי כומרא וכבר נתבאר (פ"א) נכ"ד: ומ"ש והענבים שלקו בבישולן. הוא ענקולות. וברושלמי איכא פלוגתא יש אומרים ענינם שלקו קודם שליש בישולם ואם אחר שליש בישולם נמי פטורין מרבעי וכן פסק רבינו ולכך כתב נכנס ענינם והענבים שלקו ואין נגמרין בבישולם וכן הוא דעת הרמב"ם שכתב בסוף פרק ט' מהלכות מעשר שני נכנס ענינם והענבים ששדפס הקדים והפסידן:

ג ומ"ש אב"י העלים והדורבים ומי הגפנים. משנה שם ואיכא לתמוה דהא חשיב נמי סמדר ופירש הרמב"ם נמשנה שהוא הפרח שיוצא ממנו הטסר ואמאי השמיטו רבינו ואפשר דנמשנה מני רבי יוסי אומר הסמדר אסור מפני שהוא פרי נסחפק רבינו שמא הלכה כרבי יוסי לחומרא אבל הרמב"ם כתב נמשנה דאין הלכה כרבי יוסי וכן פסק נמיטרו סוף פרק ט' דהלכות מעשר שני וז"ע באשיר"י הלכות ערלה ז' כתב הרמב"ם בפירוש המשנה אצל הטסר עלמו הכל מודים שהוא פרי ופשוט הוא:

ד האביונות והקפריסין והתפרות ש' צ"ף וכו'. מטאמר ברש פרק כ"ד מנכרין:

פרישה

(ד) ופסורים מרבעי. דנרבעי כמי (וקרא יט מד) פרו ודרשין פרי אמה פודה ולא מה שאינו פרי דשם לא כמי אמת: (ה) האביונות והקפריסין והתפרות ש' צ"ף חייבים. כנ"ל האביונות הן הפרי עלמו והקפריסין הוא קליפה גדולה שפצתה הפרי ענין קליפה הגדולה סביב אגוזים דקים והתמרות נמוך העלין גדלים כמין פמרה וטולטין בעלה כמו בעלין של פרנה. רש"י (נרמס ל.). מ"ו (מהר"ל בעירו לטור): (ו) ש' צ"ף. מין פן שגדלים ט כמה מימם וקרי מיני נלפה:

הנהגות והערות

מותרין דרבעי איתקוש למעשר שני: ה' רש"י שם (ד"ה בשולי כמרא) פירש "כמו שרופי חמה שבשלם ושרפם החום". ועיין עוד בזה ישועות יעקב (תאורח ס"י רב סע"א). ועל דברי הרא"ש כתב הגר"א בבאורו (ס"ק ט) "וגם דברי הרא"ש צ"ע שהביא פלוגתא דאמוראי שם ח"א תמרי דיקא וכו'. תראה שחסר בהעתקה וצ"ל כמ"ש בר"ש שם: ו' וצ"ב כפי"י שא"צ לחוש שיאכלם אחר. חרודי רע"א: ז' כ"ה ברפוסים המצויים (כאן ולקמן בכל הפעמים) וכ"ה בגמרא שם. בדפור' (הגירסא (בכל הפעמים) "בשולי כומרא": ח) ובגמרא שם הגירסא "לקללה": ט) ועיין באריכות בש"ך כאן (ס"ק ה): י) וברא"ש שלפנינו (ס"ז) "העלים והלולבים ומי גפנים (והסמדר) מותרין בערלה". ועיין במשנה ראשונה שם (ד"ה סמדר) שהקשה על הרמב"ם שאמר סמדר מותר בערלה ולא חילק לומר דדוקא בעבים. לפי הגירסא הנ"ל שאלה זו קשה גם על הרא"ש: יא) ובמור שבדפורי' ב"ח הגירסא "האביונות והקפריסין והתמרות" וכ"ה בפרישה כאן (אות ה):

ומ"ש אבל בחוץ לארץ אביונות חייבין והקפריסין והתמרות ספורין. כל"ל ונמקנת ספרי הדפוס כמוכן איפכא והוא טעות מפורסם:

ה ואלו שלש שנים וכו'. מטאכ נפרק קמא דראש השנה (דף י"א) אליבא דרבי יוסי ורבי שמעון דלקליטה לרין שמי שנמות דהיינו י"ד יום ואחר הקליטה כשגדל האילן שלשים יום נסוף השנה עד ראש חודש תשרי ל' יום בשנה חשוב שנה ובראש השנה מונה שנה שנייה לערלה דהיינו מ"ד יום:

אמורים בארץ ישראל (י) (א) אבל בחוצה לארץ קפריסין חייבין והאביונות והתמרות פטורין: ד—ה ואלו שלש שנים אין נמנים מיום ליום אלא הולכין בהן אחר שנות העולם (ס) שהוא מתחיל מתשרי ואם נתעברה נתעברה לערלה ולרבעי ופעמים שאינן אלא שתי שנים (ט) ומ"ד יום. ופעמים שהם יתרים על שלש שנים. כיצד נטע קודם ששה עשר באב שנשאר עדיין מ"ד יום עד ראש חודש תשרי כיון שהגיע ראש חודש תשרי עלתה לה שנה ומונה עוד שתי שנים.

נמוך לארץ. ופירש ה"ר יונה (פ"ה ד"ה א"ר יהודה) ללף הוא אילן קטן ונקרא בערבי אלקפאר ויש ט' ג' מינים תמרות ואביונות וקפריסין. התמרות הם רכים כמו לולבי גפנים וראוין לאחילה. והאביונות הוא הפרי עלמו. והקפריסין הוא שומרי הפרי ואומרים שזה הוא הכן שלהם שעומד קצתו על הפרי והוא ראוי לאחילה עד כאן. ורש"י פירש תמרות. נמוך העלים גדלים כמין תמרות [ו]טלמים בעלה כמו בעלים של ערבה: אביונות. הוא הפרי יבן. קפריסין הוא קליפה גדולה שביטת הפרי כעין קליפה הגדולה סביב אגוזים דקים: והוא דלמרינן דכל המיקל בארץ הלכה כמותו נמונה לארץ כחש (ד"ה הלכה כמוסו) דטעמא משום דערלה נמוך

לארץ מדברי סופרים יג]. ויש לתמוה על מה שכמוכן נקפרי רבינו נמוך לארץ קפריסין חייבין וכו' דאיפכא מיבעי ליה אביונות חייבים ותמרות וקפריסין פטורים יד]. ודע שהר"ף (פ"ה) כחש סמס ללף זורק את האביונות ואוכל את הקפרס ואל חילק בין ארץ ישראל למונה לארץ וכחש ה"ר יונה (ד"ה ופיה) דלית דבעו מימר שזונוהו יהיה שאפילו בארץ זורק את האביונות ואוכל את הקפריסין וסייעו סכנתם מדברי הגמרא והוא ז"ל דמה ראייתם והעלה דעל כרחק לא יהיה כוונת הר"ף להמיר בארץ ישראל ואפשר שמפני שהיה המעשה דרכ אשי שהיה נמונה לארץ לא הוצרך לפרש יותר ע"כ. ומדברי הרמב"ם (פ"י ממע"ט ה"ג) נראה שאפילו בארץ ישראל זורק את האביונות ואוכל את הקפריסין שהרי סמס ולא חילק בין ארץ ישראל למונה לארץ טו]. [בדק הבית] כתב הרשב"א טו] שאלת הוורדים אם יש בהן משום ערלה ואפרת שמצאת ראה מרתגן במסכת שביעית (פ"ו מ"ה) הוורד הקטף והלוטים יז] יש להם שביעית רבי שמעון אומר אין לקטף שביעית מפני שאינו פרי הא חוד לכולי עלמא פרי הוא. חשוכה שאלה זו נשאלה ממני כבר ואמתי אני לפי דעתי שערלה נהגת בהם ועשיתי לדבר כמה סמוכות מאותה משנה ומסוגיא דמסכת נדה (ח). אבל הראב"ד (תשובת ופסקים ס"ח פתור עכ"ל יח].) ובשיטה אחת למסכת נדה מצאתי כתוב בלשון הזה והתגן הוורד והקטף דקדק מכאן הראב"ד דמראקשי מערלה לשביעית שמע מינה דדינא חד אית להו וכמשנה הוורד הקטף קיימא לן דהיא כרבי אליעזר דהלכתא כמותו ואם כן אנו למדן כי ערלה נהגת בוורד והוא ז"ל כתב דלא ראינו מי שנהג בהם איסור בחוצה לארץ ושמא משום דהוצע הוא הפרי והעלין כמו שאינן ואפילו שומר לפרי אינן ואף על גב דמספקא לן אי שקלת להו כשהוא סמדר אי לקי פירא או לא לא החמירו והרמב"ן כתב על זה והחמירו תבא עליו ברכה וכן השיב הרשב"א עכ"ל [עד כאן].

ד ואלו שלש שנים אין נמנין מיום ליום אלא הולכין בהם אחר שנות העולם שהוא בתחילת פתשרי וכו'. משנה נפרק קמא דראש השנה (ג) באחד בתשרי ראש השנה לנטיעה ובגמרא (ט): מנא לן דכתיב (ויקרא יט טג) שלש שנים יהיה לכם ערלים וכתיב (שם פ"ד טז) ובשנה הרביעית וליף שנה שנה מתשרי דכתיב (דברים יא יג) מראשית השנה: ומ"ש ופעמים שאינו אלא שתי שנים ומ"ד יום וכו' ולאחר ראש חודש תשרי ש"ש שנה רביעית כל הפירות שיחננטו בו קודם חמשה עשר בשבט יש להם גם כן דין ערלה וכו'. שם מנו רבנן אחד הנוטע ואחד המצריך ואחד המרכיב ערב שביעית שלשים יום לפני ראש השנה עלתה לו שנה ומותר לקיימן בשביעית פחות משלשים יום לפני ראש השנה לא עלתה לו שנה ואסור לקיימן בשביעית ופירות נטיעה זו אסורים עד ט"ו לשבט אם לערלה ערלה ואם לרבעי רבעי. ופירש רש"י עלתה לו שנה. כיון שהגיע יום אחד בתשרי עלתה לו שנה למיין שני ערלה: פחות משלשים יום. לא עלתה לו שנה עד תשרי הנא אם אינה ערב שביעית ואם ערב שביעית היא אסור לקיימן משום מוספת שביעית: ופירות נטיעה זו אסורים וכו'. אף על פי שאמרנו עלתה לו שנה אם פנעו זה פירות לאסור ראש השנה של שנה שלשים יום מיד עדיין אסורים הן עולמית משום ערלה שאף על פי שמתיר ראש השנה לנטיעה ט"ו בשבט ראש השנה לאילן חו ככר

פרישה

(י) אבל בחוץ לארץ אביונות חייבים והקפריסין והתמרות ספורין. כל"ל (לפוקי מספרים אמרם שכמוכן קפריסין חייבים והאביונות והתמרות פטורין וכן הגיה ר' אברהם פולג. עד כאן המגיה) ופירוש משום שומר לארץ ישראל משביעין הכל כפירוש נמוך לארץ מאחר דערלה דרבנן לא משביעין הכל כפירוש אלא אביונות שהן עיקר הפירות. גמרא (ש"ס) מ"ו (פסולות

דרישה

רצד [א] אבל בחוץ לארץ אביונות חייבים וכו'. פירוש משום חומרא דארץ ישראל וכו' ובחוץ לארץ מאחר דערלה מדרבנן וכו' וכן רש"י כתב הטעם אהא דאמרין דכל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוץ לארץ משום דערלה בחוץ מדברי סופרים. וקשה הא כתב רבינו בסמוך שהוא הלכה למשה מסיני שנהג בחוץ לארץ ומשמע בגמרא וכו'

הנהגות והערות

יב] בדפורר הגירסא הוא הפרי עצמו. אבל בדפוסים אחרים וברש"י שם הגירסא כפי שמדפסו כאן: יג] ועיין שם בצל"ח (ד"ה ערלה) ובפני (ד"ה גמ' אמר רב יהודה וכו') המבארים מודע רש"י נקט כמ"ד ערלה בתויל מדיס. וע"ע בפני שחמה על הביי שנקט כרש"י ולא שת לבו לרמב"ם דאע"ג דס"ל הלמי"מ אפ"ה פסק ככמה דוכתי כדברי המיקל. וכן קשה על הט"ו כאן (בס"ק ב) ועי"ש עוד ברש"י אהא דאמרין (א) (א): יד] הפרישה (באות ו) בשם הרא"ם והביח הגיהו כסוד "אביונות חייבים ותמרות וקפריסין פטורים" וכן הגיה גם בהעמק שאלה (שאלתא ק אות כב) וכה"ג גם בשו"ע (ס"ג א):

טו] ועיין בבור הגר"א (ס"ק יא) המביא את מקורו של הרמב"ם: טז] כלשון התשובה הנמצאת כאן לא מצאנו מקומה. אבל הא דבורד נהג ערלה כתב הרשב"א בתשובה ח"ו ס"י ש"ב שנו, ושנו. (ועיין ב"ה בסוף הסימן): יז] בדפורר הגירסא הלוטה. בדפוסים אחרים, הלוטים. ובמשנה. הלסט: יח] צ"ע וכאן כתב הרשב"א שהראב"ד מתיר ובסוף הסימן הביא הבדק הבית שהרשב"א כתב שהראב"ד נסתפק בזה התמיר בדוחק רק בחול: יט] והביח שם הגיה ברש"י "של שנה רביעית מיד הוסיף ע"ז י"ג כלומר קודם ט"ו בשבט":

כיצד מברכין

פרק ששי ברכות

דכולהו שלקי. כל מיני ירק שלוק: החורש בגנותו. וזכר לחם טו
שמן הכרם דהוה ליה שמן עיקר ואניגרון טפל: לא ירעטע בשמן.
בשבת דמשה ליה בתוך גנתו ואזני כולפו וכוון דלא נלע ליה מוכחא
מלפא דלרפואה הוא וזממס גזרו על כל רפואות הנכרות משום
שמיקס קמיהם שהיו מלפא:

החלה. כלומר לפתלה לא יתן
השמן כפי לטעם פתור כי אם
לשם נליפה ואם כן להשהותו ישהו:
דאית ליה הגואה מנידה. (לד הרפואה)
על זה נהגה חמלה: והלכתא וכו' עד

פטר להו לא גרסקין ומה"ג הוא:
קמחא דחטי. וכול קמח חטיס כמות
כיום: בורא פרי האדמה. כשאר
כוס: חטין דמחא לקמן בהקדקין
(ד מ) שמנקן טורח פרי האדמה:
דאשגתי. ונרע הויאל ולא אשמי
לפולח מפליחא: במלחיה קאי.
והוה ליה כוססס חטין: הכא אית
ליה עלרא אחרנא. הלכך לא מכלל
פרי ולכלל דק איתלו לא גא. אכל

השמן מד נא נשניו לכלל דק
איתלו ותיקד הפרי לק נשניו
הלכך פרי הוא: מאי לאו. מדאמר
שער מכלל דס"ל חטין כסה"ל
החטי: ומי גרע מלח חמית.
והכי מיקס דשמן דלא חטני
בכרס: זמית. שלחמ"ר(א) קוקיאני.
מולטס שנמטיס: דאית ליה הגואה.
באמלה: קורא. קן של דקל.

כשנפיו נגליס ככל שנה וסנה מדק
כל הילנות הטופק כסנה וז ק נכסנה
סנה מתקסה ועשה עז: צעון סופו
הקשות. שסס איתו מולפו עתמו
הוא מתקסה כסן: אדעתא דפובלא.
לאכלו כשהו קן וסמו פובלא: צלף.

מן עז: אדעתא דפרחא. סס
פרי: מיני נכפה. הוא לף. לפי
נגליס כו כמה מיי אכלה קרי
ליה מיי: תמרות. בתוך העליס
גליס כמין תמרות ונטלין ענלה
כמו בעלין של ערבה: אבינות.

הוא הפרי: קפריסין. הוא קליפה
נגולה שסכיתו הפרי כעין קליפה
הנגולה סכין אגודס דקיס: צלף
נשני אינשי אדעתא דשורא. לאכל
אם העליס ואם התמרות שאלין
ממעטת אם האילן נקי: דקלא לא
נשני אינשי אדעתא. לאכל אם
הקורה שהכלו ממעט ענפי האילן:
ערלה בחתצה לארץ. מדגרי סופוס
היא: דכל המיקל בארץ. בענלה
הלכה כמותו כמותה לארץ. דמין
לזמין מן המורה הלך אמר המיקל:
גבי מעשר. דהא דר"ע לגבי מעשר

חתמנ דמנש פירות האילן דנאך
נופה דכננן שהמורה לא חייבה
לכסר אלא נגן מירוס ויהיה: כלאים
בכרס. קסנן מין ירק הוא: מ"מ
לבי"ש הוא ליה ספק ערלה וכו'.
(והיא מ"מ מסקנא דפריכא דרבינא
הוא ולמימר סוף הפרי עלמו מותר
כמותה לארץ דהא נאך ספק הוא
וזמן ספק ערלה טו: ובסוריא. ארס
זונה סכנס דוד והוספה על נגול
ארץ ישראל: ובחתצה לארץ. הלוקס
מן החסד על הענלה וידע. יורד
ש"ס כפריסין זקטס ונטיעות: יורד
ולוקח. הימנו אף על פי שספק
הוא סס יבא מן הגעשום:
ונלגד

דכולהו שלקי. כל מיני ירק שלוק: החורש בגנותו. וזכר לחם טו
שמן הכרם דהוה ליה שמן עיקר ואניגרון טפל: לא ירעטע בשמן.
בשבת דמשה ליה בתוך גנתו ואזני כולפו וכוון דלא נלע ליה מוכחא
מלפא דלרפואה הוא וזממס גזרו על כל רפואות הנכרות משום
שמיקס קמיהם שהיו מלפא:

החלה. כלומר לפתלה לא יתן
השמן כפי לטעם פתור כי אם
לשם נליפה ואם כן להשהותו ישהו:
דאית ליה הגואה מנידה. (לד הרפואה)
על זה נהגה חמלה: והלכתא וכו' עד

פטר להו לא גרסקין ומה"ג הוא:
קמחא דחטי. וכול קמח חטיס כמות
כיום: בורא פרי האדמה. כשאר
כוס: חטין דמחא לקמן בהקדקין
(ד מ) שמנקן טורח פרי האדמה:
דאשגתי. ונרע הויאל ולא אשמי
לפולח מפליחא: במלחיה קאי.
והוה ליה כוססס חטין: הכא אית
ליה עלרא אחרנא. הלכך לא מכלל
פרי ולכלל דק איתלו לא גא. אכל

השמן מד נא נשניו לכלל דק
איתלו ותיקד הפרי לק נשניו
הלכך פרי הוא: מאי לאו. מדאמר
שער מכלל דס"ל חטין כסה"ל
החטי: ומי גרע מלח חמית.
והכי מיקס דשמן דלא חטני
בכרס: זמית. שלחמ"ר(א) קוקיאני.
מולטס שנמטיס: דאית ליה הגואה.
באמלה: קורא. קן של דקל.

כשנפיו נגליס ככל שנה וסנה מדק
כל הילנות הטופק כסנה וז ק נכסנה
סנה מתקסה ועשה עז: צעון סופו
הקשות. שסס איתו מולפו עתמו
הוא מתקסה כסן: אדעתא דפובלא.
לאכלו כשהו קן וסמו פובלא: צלף.

מן עז: אדעתא דפרחא. סס
פרי: מיני נכפה. הוא לף. לפי
נגליס כו כמה מיי אכלה קרי
ליה מיי: תמרות. בתוך העליס
גליס כמין תמרות ונטלין ענלה
כמו בעלין של ערבה: אבינות.

הוא הפרי: קפריסין. הוא קליפה
נגולה שסכיתו הפרי כעין קליפה
הנגולה סכין אגודס דקיס: צלף
נשני אינשי אדעתא דשורא. לאכל
אם העליס ואם התמרות שאלין
ממעטת אם האילן נקי: דקלא לא
נשני אינשי אדעתא. לאכל אם
הקורה שהכלו ממעט ענפי האילן:
ערלה בחתצה לארץ. מדגרי סופוס
היא: דכל המיקל בארץ. בענלה
הלכה כמותו כמותה לארץ. דמין
לזמין מן המורה הלך אמר המיקל:
גבי מעשר. דהא דר"ע לגבי מעשר

לא ירעטע. פירש"י להשהותו ולח"א ח"כ לפלוג וליתני כדדיה
מאי אריא פ"י אניגרון אפילו בעיניה שרי נכלשו לאלתר דהא
אזני אסור אלא לפרענר דהיינו להשהות ט"כ פ"י הרי"א לא ירעטע
אז"י כנלישה בלא סהייה שכל סהייה שחיה אלא לרפואה קרי ליה
פרענר ואז"י כנפולטו והייט טעמא

דמהכסר משום דקא מוכחא מילתא
לרשעה קא מכוין אל"י וי"ש
פירוש רש"י לא ירעטע להשהות
אכל טתון הוא לתוך אניגרון ואפילו
(להשהות או כולשו (ג) בעיניה בלא
סהייה: כיוון דאית ליה הגואה מנידה
כעני כרובי. ונרעין הדכריס (ד)
דאסרס סוה"ס משקין אס המשקין
רש"י לשהות דלית ליה הגואה מנידה
לא בעי כרובי ולי אית ליה הגואה
מנידה בלא הרפואה כעני כרובי:
והלכתא שכתבו בספרים לא
גרסי' דלשון ה"ג הוא

עד קמחא וכו': קבוחא דחטי.
נראה דלא מיירי בקמחא דמתעשר
כן לא שייכא ביה גרסה דטורא פרי
האדמה אלא מיירי בקמחא שקרין
דאכילא עייר וזי בקמחא שטוין
משטלו שועל שמיניסין כהנור:
לא נשני אינשי אדעתא וכו' אלא
וכסר נמי כוונתו דשמואל וכו' אלא

זאתן לולבי נפטים דלא נשני אינשי
אדעתא דהכי מברכין עלייהו שהכל
נראה כדרכו וזאתן שק"י כשהרש"י
לזמן לולבי נפטים דלא נשני אינשי
אדעתא דהכי מברכין עלייהו שהכל
נראה כדרכו וזאתן שק"י כשהרש"י

אבל דשערי לא לברך עליה כלא קמ"ל וכו'
'המלח ועל' הומיה אומר שהכל נהיה בדברו ואצטרך סד"א מלח וזמית עבד
אינש רשדי לפומיה אבל קמחא דשורא והויאל 'וקשה לקויאני' לא לברך
עליה כלא קמ"ל כיון דאית ליה הגואה מנייה בעי כרובי: 'קורא רב יהודה
אמר בורא פרי האדמה פירא והוא שמואל אמר שהכל נהיה בדברו רב יהודה אמר
בורא פרי האדמה פירא והוא שמואל אמר שהכל נהיה בדברו רב יהודה אמר
להקשות אמר ליה שמואל לרב יהודה *שינא כוהך מסתברא דהא צעון סופו
להקשות *ומברכין עליה בורא פרי האדמה ולא היא צעון נשני אינשי אדעתא
דפוגלא דקלא לא נשני אינשי אדעתא דקורא וכל הויא דלא נשני אינשי
אדעתא דהכי לא מברכין עליה דהרי צלף דנשני אינשי אדעתא דפרחא ורגן
'על מיני נצפה על העלין ועל התמרות אומר בורא פרי האדמה ועל האבינות
ועל הקפריסין אומר בורא פרי העין אומר רב נחמן בר יצחק צלף נשני אינשי
אדעתא דשורא דקלא לא נשני אינשי אדעתא דקורא ואע"ג דקליסה שמואל
לרב יהודה הלכתא כותיה דשמואל: אמר רב יהודה אמר רב יצחק צלף של ערלה
בתוצה לארץ וזיקא את האבינות ואוכל את הקפריסין. למיפרא דאבינות פרי
וקפריסין לאו פרי: ורמינהו על מיני נצפה על העליס ועל התמרות אומר
בורא פרי האדמה ועל האבינות ועל הקפריסין אומר בורא פרי העין ודאי
דאמר כר"ע דרגן *רבי אלעזר אומר צלף מתעשר תמרות ואבינות וקפריסין
ר"ע אומר *אין מתעשר אלא אבינות שלכר כסני שהוא פרי וגימא

הלכה כרבי עקיבא *אי אמר הלכה כרבי עקיבא דהא אמנא אפי' בארץ
קמ"ל *כל המיקל בארץ הלה כמות בתוצה לארץ אבל בארץ לא
וגימא הלכה כרבי עקיבא בתוצה לארץ דכל המיקל בארץ הלה כמות
בח"ל *אי אמר הכי הוה אמנא דג"ס גבי מעשר אילן דבארץ טפא מדרבנן
אבל גבי ערלה דבארץ כדאורייתא איבא בחול גמי נגזור קמ"ל רבנא
אשכחיה למר בר רב אשי דקא זריק אבינות וקאביל קפריסין. איל כמי
דעתך *בר' עקיבא דמיקל ולעביד מר כב"ש דמקלי מפי' אדענן *צלף שויב
אומרים כלאים בכרס וכו' אומרים *אין כלאים בכרס. אלו ואלו מודים ששויב
בערלה לא נופא קשיא אמרת צלף כ"ש אומרים כלאים בכרס אלמא מין ירק
הוא והדר תני אלו ואלו מודים ששויב בערלה אלמא מין אילן הוא תא לא
קשיא ב"ש ספקי מספקא לרו ועבדי הכא לדמרא והבא לדמרא ג"ס לבי"ש
דוה ליה ספק ערלה רגנן *אי ספק ערלה בא"י אסור ובסוריא מותר ובחלל יורד

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

די אב ב"ר פ"א מ"א
נשטא ב"ר כ' פ"א
פ"א מ' ס"א ט"א
טו ג' מ"ר פ"א מ"א
שנא ב"ר מ' ס"א ט"א
ט"א מ' ס"א ט"א
(ג) אלא מ' ס"א ט"א
ד' מ"א
טו ד' ס"א ט"א
ד' ס"א ט"א
ז' מ' פ"א מ"א
נשטא ב"ר כ' פ"א
פ"א מ' ס"א ט"א
טו ג' מ"ר פ"א מ"א
שנא ב"ר מ' ס"א ט"א
ט"א מ' ס"א ט"א
י"א ו' מ' פ"א מ"א
לאה ג' ד' מ' ס"א ט"א
ס"א ס"א ט"א
י"א ס' ס"א ט"א
ג' ס"א ט"א
כ' מ' פ"א מ"א
ו' ס"א ט"א
א"ר מ' פ"א מ"א
כ"א כ' מ' פ"א מ"א
כ"א מ' פ"א מ"א
מ"א מ' פ"א מ"א
ל"א ג' מ' פ"א מ"א
כ"ב מ' פ"א מ"א
פ"א מ' פ"א מ"א
כ"ג מ' פ"א מ"א
ל"א ג' מ' פ"א מ"א
י"ד מ' פ"א מ"א
כ"ד מ' פ"א מ"א
ל"א ג' מ' פ"א מ"א
ל"א ג' מ' פ"א מ"א

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

ולוקח (ב) רש"י ר"ס טו
(ג) רש"י ר"ס טו
(ד) רש"י ר"ס טו

אמרינו
פ"א מ"א

אמרינו
פ"א מ"א

אמרינו
פ"א מ"א

אמרינו
פ"א מ"א

אמרינו
פ"א מ"א

אמרינו
פ"א מ"א